

Familia Augustiniana
Maart 2004

Open Vensters 14

Rondzendbrief van de Familia
Augustiniana

OPEN VENSTERS

Rondzendbrief van de Augustijnse Familia-groepen in Nederland

REDACTIE: Wim Sleddens OSA
Graafseweg 276, 6532 ZV Nijmegen
wsleddens@freeler.nl of wsleddens@aug.org

Eric Luijten
Heeskesacker 2102, 6546 JT Nijmegen
eric@luijten.doge.nl

Bettineke van der Werf
Wedesteinbroek 1406, 6546 RN Nijmegen
e.van.der.werf@hccnet.nl

Aanspreekpunten familia i.v.m. Open Vensters:

Karel Peijnenborg	Familia Boskapel
Luc Habets	Familia Eindhoven
Jan van Swam	Familia Lindenholt
Jan van Dril OSA	AugustinusleesgroepUtrecht
Hedy de Groot	Werkhofgemeenschap

Aanvraag toezending Open Vensters:

Bettineke van der Werf

VOLGENDE NUMMER: eind juni 2004

SLUITING KOPIJ: 10 juni 2004

INHOUD:

COLOPHON

INLEIDING REDACTIE

AUGUSTINUS ZEGT

BOEKPRESENTATIE

Karakter en aanleg in verband met het ongelooft

UIT DE FAMILIA-GROEPEN

Familia Eindhoven

Werkhofgemeenschap

Familia Lindenholt

Familia Boskapel

BESTUUR FAN

Verslag ontmoetingsdag 13 maart 2004

PERSOONLIJKE BIJDRAGE

Website Augustijns Instituut Eindhoven

Augustinus over normen en waarden

... Maar ik heb een afspraak....

NIEUWS UIT ROME

Reis naar Tunesië Algerije

JONGEREN EN AUGUSTINUS

AJT

VERDER NIEUWS

Studiedagen Augustijns Instituut Eindhoven

Websites Augustijnen

Vieringen

Augustijnse agenda

Fig. 6. DOMENICO MALPIEDI, *La Pietà col Battista e S. Nicola*. Tolentino, Basilica di S. Nicola. Museo dell'Opera.

Nicolaas van Tollentijn met Piëta

Inleiding:

Voor u ligt het veertiende nummer van Open Vensters. We hebben een bijeenkomst als familiagroepen en orde op 13 maart bij elkaar gehad. Op 2 oktober is de volgende bijeenkomst. Verder vindt u bij de familiagroepen twee heel persoonlijke bijdragen. Wij wensen u veel genoegen bij het lezen van de veertiende Rondzendbrief.

Wim Sleddens, Eric Luijten, Bettineke van der Werf.

AUGUSTINUS ZEGT ..

Goede God, wat gebeurt er toch in een mens, dat hij zich meer verheugt over iemand aan wie men wanhoopte of die uit groter gevaar wordt bevrijd, dan wanneer die mens altijd al geloofd had of nooit echt in gevaar was geweest? ... Wat is dat toch, dat je diepere vreugde beleeft aan het terugvinden of terugkrijgen van iets dat je dierbaar is, dan je gekend zou hebben als je het nooit kwijt was geraakt? Want je hoort het aan alle kanten roepen: 'Ja, dat is waar!'

Een generaal die een overwinning behaald heeft, krijgt een triomfantelijke intocht. Hij zou niet gezegevierd hebben als hij niet had hoeven te vechten. En hoe riskanter het gevecht, des te groter vreugde bij de overwinning. Er steekt een storm op en er dreigt schipbreuk. Bleek van schrik ziet iedereen de dood onder ogen. Dan komen de hemel en de zee weer tot bedaren en hun blijdschap is heel diep, omdat de dreiging zo groot is geweest. Iemand van wie wij houden, ligt ziek en zijn pols zegt dat het slecht gaat met hem. Iedereen die van hem houdt, is mee ziek met hem. Dan komt het weer goed, en al voordat hij weer helemaal hersteld is, ontstaat er een blijdschap zoals er voordien nooit is geweest toen hij gezond en wel rondliep.

Ja, deze voldaanheid wordt door mensen zelfs gezocht door zich opzettelijk in onaangename situaties te begeven die hen niet onverwacht overvallen. Eten en drinken smaken eigenlijk niet als je niet eerst trek hebt gevoeld. Drinkers eten zoutjes. Daar krijgen ze een op zichzelf onaangenaam gevoel van dorst van, wat ze dan weer met plezier wegdrinken. Een bruid wordt niet meteen ten huwelijk

Verheerlijking Augustinus,
Munnertstadt

gegeven. De echtgenoot zou haar niet naar waarde schatten, zo vreest men, als hij niet vol verlangen op haar heeft hoeven wachten. Zo gaat het bij het gewoonste plezier, zo gaat het bij echte vreugde. Zo gaat het ook waar alleen maar de meest nobele vriendschap in het spel is, en zo gaat het ook bij iemand die dood was en weer levend is geworden, die verloren was en weer is teruggevonden: grotere vreugde wordt overal voorafgegaan door grotere narigheid. Wat wil dat toch zeggen, Heer, mijn God? Zelf bent U eeuwige vreugde, en rondom U staan wezens die altijd verheugd zijn om U. Wat betekent het dan toch dat onze realiteit hier een wisseling kent van neergang en opgang, van versterking en herstel? Is dat misschien onze maat en onze eigen zijnswijze, en hebt U ons die gewoon meegegeven toen U van de hoogste hemel tot de diepste diepte der aarde, vanaf het eerste begin tot aan het einde der eeuwen, van de engel tot het wormpje, en van de eerste beweging tot aan de laatste, alle soorten van goede dingen en al uw goede werken een voor een hun plaats hebt aangewezen en ze een voor een op het goede moment liet gebeuren? Wee mij, wat zijn uw hoogten hoog en uw diepten diep! U gaat nergens van ons weg, en toch komen wij zo moeilijk tot U terug!
Belijdenissen VIII, 3: 7-8, naar een vertaling Wim Sleddens o.s.a., Nijmegen 1996

BOEKBESPREKING:

Dr. H.C. Rümke, Karakter en aanleg in verband met het ongeloof
Agora, 2004

Als kind kon ik uren doorbrengen met het inspecteren van mijn vaders boekenkast. Meestal trokken de geschiedenisboeken het meest mijn aandacht, maar een enkele keer kon ook een ander boek mijn interesse wekken. Zo herinner ik me De idioot van Dostojewski, waarvan ik aannam dat het een studieboek was (mijn vader was huisarts). Een andere titel die me bijzonder intrigeerde was Karakter en aanleg in verband met het ongeloof van prof. Rümke. Het boek was te moeilijk, maar de titel ben ik nooit mee vergeten. Onlangs kwam ik het boekje tegen in een nieuwe uitgave.

Het is samen uitgegeven met een opstel Psychologie van de twijfel. De eerste druk van Karakter en ongeloof dateert van 1939, sinds die tijd is het al diverse keren herdrukt. Dat het nu ook in 2004 weer opnieuw verschijnt, laat iets zien van de waarde die deze tekst blijkbaar heeft.

De eerste uitgave van het boekje in 1939 valt in de tijd dat Freud met zijn psychoanalyse het psychologisch discours voor een belangrijk deel bepaalde. Ten opzichte van godsdienst en geloof was de houding van Freud eerder negatief, hij zag het als een stadium waar een mens overheen moest groeien. Geloof was eigenlijk herleidbaar tot andere grootheden, vandaar de gedachte van geloof als projectie of sublimatie.

Prof. Rümke was hoogleraar psychiatrie in Utrecht, in Nederland was hij een van de belangrijkste psychologen van de vorige eeuw. Hij was bevriend met grote Nederlandse wetenschappers als prof. Buytendijk en prof. Van der Leeuw. Rümke stamde uit een onkerkelijk en zelfs enigszins antigodsdienstig milieu en hij is zelf ook nooit tot een kerk of geloofsrichting toegetreten. Hij schijnt zichzelf wel eens als vrijzinnig christen te hebben gekenschetst. Opmerkelijk is dat hij, gebruik makend van de psychoanalytische methode van Freud, op het gebied van geloof en religie tot fors andere standpunten komt dan de grote meester uit Wenen. Rümke zag geloof als iets onherleidbaars, een categorie van eigen orde en hij ging zover dat hij ongeloof een ontwikkelingsstoornis noemde. Wel was Rümke zich goed bewust dat dit soort uitspraken samenhangen met bepaalde vooronderstellingen. Belangrijk is dat men zich van eigen vooronderstellingen bewust is. Rümke zag voor de psychologie met betrekking tot geloof en godsdienst maar een beperkte taak: "De psychologie kan de verschijnselen van geloof en ongeloof pogen te omlijnen. Zij kan een fenomenologie van het religieuze leven geven." Dat is ook precies wat prof. Rümke op een nog steeds aansprekende manier in Karakter en ongeloof doet. Het model wat Rümke hanteert is ontwikkelingspsychologisch. Hij schets een aantal stadia in de ontwikkeling van het religieuze besef, maar neemt zijn eigen indelingen niet absoluut. Voortdurend heeft

hij een goed oog voor nuances. Rümke meent dat de eerste echt persoonlijke religieuze ervaringen pas na het begin van de puberteit plaatshebben. Daarvoor zijn de religieuze indrukken sterk vanuit een collectief bepaald. In dat verband doet hij ook een vermaarde uitspraak over het nut van godsdienstonderwijs:

"Godsdienstonderwijs tussen zeven jaar en het begin van de puberteit heeft alleen waarde, doordat dan de woorden worden geleerd. Men lacht hier wel eens om. Het kind leert verhalen, leert gezangen, waarvan het niets begrijpt. De betekenis is, dat het kind de woorden leert kennen. De woorden blijven en in de loop van het leven worden de woorden geladen met betekenis. Al deze onbegrijpelijke woorden worden kristallisatiepunten van denken." Minder bekend is wat hij er op laat volgen: "Het is echter een hachelijke manier van werken. Te gemakkelijk toch wordt het kind beu van de woorden en verliest aan interesse. De sfeer van godsdienst wordt er een van immense verveling." Dat is niet persé tegen godsdienstige opvoeding gericht, maar kan wel bewust maken van beperkingen en mogelijkheden ervan. Ook voor vandaag lijkt het een goede les.

In zijn beschrijving geeft Rümke veel ruimte aan de weerstanden, valkuilen en dwangneuroses die een mens in zijn godsdienstige ontwikkeling parten kunnen spelen. Duidelijk is dat een authentiek religieus leven slechts in vrijheid geleefd kan worden, het verdraagt zich niet met dwang. Dat betekent overigens niet dat gelovige mensen dus geen last mee hebben van dwanggedachten of terug kunnen vallen in 'lagere' vormen van godsdienstig beleven. Soms leest het boekje wat moeilijk, daar staan echter heel wat gedachten tegenover die je als aforisme bijblijven. Zo bijvoorbeeld: "De individualist wil niets doen op gezag, al was het op gezag van God." Juist omdat Rümke een ontwikkelingspsychologie schetst van geloof, moest ik bij lezing regelmatig denken aan Augustinus, die ons in zijn Belijdenissen de ontwikkeling van zijn eigen geloof met vaak scherpzinnig psychologisch inzicht schetst. Een hoogtepunt van de Belijdenissen vormen de boeken zeven en acht waarin Augustinus zijn eigenlijke bekering beschrijft. Prof. Rümke beschrijft op een meer zakelijk/wetenschappelijke manier dit proces in zijn zesde en

zevende stadium van de godsdienstpsychologische ontwikkeling. Stadium zes houdt samengevat in: "Een houding van overgave wordt benaderd. De eis wordt als dringend erkend, maar geeft niet duidelijk richting." En stadium zeven (dat naar het oordeel van Rümke maar door weinigen wordt bereikt): "Deze eis, deze overgave worden tot gronddirectief van het leven."

Utrecht, Diederik Wienen

FAMILIA-GROEPEN

Familia Augustiniana Eindhoven - najaar 2003

verweging Paterskerk gehouden op 13/14 dec 2003
door Piet van Rijn

Beste Broeders en Zusters in Christus,
*Het vonnis dat op u drukte werd door de Heer vernietigd
Hij heeft uw vijanden verjaagd
en gij hoeft geen onheil meer te vrezen
Zijn liefde maakt u nieuw*

Allereerst dank ik de prior voor het vertrouwen wat hij mij heeft gegeven het woord tot u te richten. Ik ben Piet van Rijn, huisarts. Daarnaast ben ik lid van de Familia augustiniana, een leesgroep die eenmaal per maand samenkomt in het klooster en daar de preken van Augustinus leest en overdenkt. Als huisarts heb ik geleerd gespist te zijn op life-events: gebeurtenissen die een ommekeer in iemands leven veroorzaken, zoals het verlies van een dierbare, de geboorte van een kind, een huwelijk, het veranderen van baan. Zo'n life event maakte ik zelf begin 2000 mee. Ik heb er toen voor gekozen full-time te gaan werken voor asielzoekers en dat heb ik geweten! Ik had de zorg voor mensen uit alle windstreken, uit landen waar onbetrouwbare regiems regeren, waar armoede en corruptie heerst en waar de mensenrechten vaak op grove wijze worden geschonden. Mensen uit Midden-Azie, uit de Kaukasus, uit de landen van Afrika Zij spraken alle talen en ik verstond hen met al mijn gebreken en zij

verstonden mij door de taal van respect, van openheid, van betrokkenheid. Ik deelde in het intense verdriet van een bij herhaling verkrachte Afrikaanse vrouw die ik moest vertellen dat zij Aids had. Ik deelde in de boosheid van mensen al meer dan 5 jaar in Nederland en volledig geïntegreerd die toch uitgezet dreigen te worden ondanks de mooie woorden van een politicus over een generaal pardon. Ik was bang met de Tsjetsjeense kinderen die na aankomst in de caravan meteen op zoek gingen naar de schuilkelder. Ik deelde in de niet aflatende bezorgdheid en het schuldgevoel van de man uit Sierra Leone over zijn familie, die hij uit het oog verloren had tijdens de paniekvlucht bij een overval op hun dorp. Ik was wanhopig met de jonge vrouw uit Ivoorkust, betraande ogen en haar baby aan de borst, stamelend in slecht Frans. Zij werd niet geloofd door de IND, mede door de slechte communicatie en de keiharde ballottage. Zij wachtte op een oproep voor psychiatrische behandeling maar had net te horen gekregen dat zij uit het centrum verwijderd zou worden. Zij kende niemand en wist niet waar naar toe.

Ik was op weg met Maria en Josef en werd weggestuurd.

Ik vroeg me met die mensen af "God waar ben je?"

En ik vond God ..... In de ogen die naar me oplichten na een moeilijk gesprek. In de liefdevolle en troostende omarming van haar kind door haar moeder. In de warme en weldadige gastvrijheid bij huisbezoek, een kop koffie met een partje sinaasappel of appel in stervorm gedrapeerd op een schaalje. In de diepste solidariteit en toewijding van een 24 jarig meisje, die vluchtte met haar zwak begaafde broertje voor de Syrische soldaten en die op het sterfbed van haar moeder beloofd had voor haar broertje te zorgen terwijl vader vermoord was.

In de onbevangen blijheid van peuters die geen weet hebben van het verdriet en het heimwee van hun ouders.

In de dankbaarheid voor aandacht en een luisterend oor. In de ontmoeting met mensen met een wil om te overleven, teruggeworpen op zichzelf, die alle materiele zaken hebben verloren en nu onder ogen moeten zien wat werkelijk in het leven van belang is. In de scholieren uit Veldhoven die hun klasgenootje op het centrum

komen troosten omdat ze weg moet. In de vredelievendheid en vriendelijkheid van dankbare mensen die zich veilig gaan voelen. Voor hen deed ik het en ik bedacht: "wat u voor de minsten der Mijnen hebt gedaan, hebt ge voor MIJ gedaan". Ik kon het volhouden door wat we denk ik genade noemen ofwel de kracht die ik kreeg uit mijn werk, de ontmoeting met een beetje God in die mensen maar ook door de liefde die ik anderen zag geven aan asielzoekers. Wat was het weldadig om het kleine warme kamertje te zien bij Emmaus voor de moeder met een pasgeboren baby die uit het centrum (de herberg) was gezet. Ik kon het volhouden door samen te werken met ons medisch team, met de zusters van Schijndel in de Hoogstraat bejaard en bijna fanatiek in de verontwaardiging over wat er met asielzoekers in Nederland gebeurt, met de mensen van Vluchtelingen in de knel die onderdak zoeken voor vluchtelingen, met de groep die opkomt voor humane opvang van asielzoekers U vindt achter in de kerk folders over hun werk. En ik vond God ook terug in de kerk en zag de diepgang van de prachtige teksten, het leek wel alsof ze voor mij geschreven waren en de uitleg voor mij bestemd. U zult begrijpen dat de tekst uit de eerste lezing waarmee ik deze overweging begon inderdaad voor mij een bijzondere betekenis heeft. Ik ervaar hierbij bijna lijfelijk een opluchting. En wat denkt u van het evangelie van Lucas? Tot 3x toe wordt aan Johannes gevraagd "wat moeten we doen?" opdat de Messias komt.

Solidariteit tonen, geen vooroordelen, gerechtigheid, de ander tot zijn "recht" laten komen: Mensen die vreemden waren voor elkaar gaan leven als gemeenschap, zij zorgen voor elkaar en geven om elkaar. Dat is vol verwachting hopen op een nieuwe wereld, een wereld waarin Christus komt. Met u leef ik in deze advent actief toe naar deze nieuwe wereld.

Piet van Rijn

Bijeenkomsten Eindhoven: laatste vrijdag van de maand

DE WERKHOFGEMEENSCHAP

 e Werkhofgemeenschap is een relatief kleine gemeenschap: ca 110 leden. Dat betekent dat, om deze gemeenschap draaiend te houden, veel mensen de handen uit de mouwen moeten steken. En dat gebeurt ook. Behalve het bestuur (bij ons heet dat kerngroep) en de liturgiecommissie die samen het centrum vormen bij alles wat er gebeurt, zijn er nog veel meer commissies. Om er maar een paar te noemen: de dienstvoorbereiders, de kostergroep, de actualiteitengroep, de contactgroep, w.o. ons blad: de Berichten en de werkhof Tafel, en zo zijn er nog een aantal; en niet te vergeten: het koor. De meeste leden participeren in één of (meestal) meer groepen. Zo houden de boel met elkaar draaiend.

40-dagentijd

Voor de 40-dagentijd is een lezingenrooster samengesteld. We lezen hierbij teksten uit het Lucas-evangelie en uit de profeten. Iedere zondag lezen we over de roeping van een profeet en proberen ons in te leven in deze persoon en in wat hij te zeggen heeft. Dat verbinden we met het optreden en de woorden van Jezus in het Lucas-evangelie.

Op Goede Vrijdag 9 april wordt in de kapel een muzikale meditatie gehouden. De klaagzangen van Jeremia worden gereciteerd, afgewisseld met muziekstukken uit de Italiaanse en Franse barok. Iedereen is van harte welkom. Aanvang 15.00 uur - men is welkom v.a. 14.30 uur - entree € 6,-

Hedy de Groot

FAMILIA AUGUSTINIANA LINDENHOLT

"Gemeenschap"

 e Nijmeegse Augustijnse familie in de parochie Lindenholt leest al enkele maanden uit Tars van Bavel: Charisma: gemeenschap. Ik denk, dat we dat ofwel grondig doen of het thema

leidt ons af naar dagelijkse ervaringen. Ik vermoed dat beide zaken spelen. Dagelijkse ervaringen confronteren ons ook regelmatig met het tegendeel van gemeenschap: berekening, vervreemding, apathie en 'onverschil'.

"Gemeenschap" is als schaars wordend artikel in de mode. Het proces van individualisering heeft z'n sporen nagelaten. Misschien gaan we daarom ook wel zo zuinig om met het boek van Tars van Bavel. Na maanden lezen zijn we nog maar op blz. 30. Het boek kan ons dus blijkbaar gemakkelijk een paar jaar gaande houden. Want dat doet het wel!

Waarom leidt het boek mij -en kennelijk ook anderen uit onze groep - zo af in de richting van dagelijkse ervaringen? En wat levert het samen lezen en overdenken van de thematiek op?

Onze familia kent een bont gezelschap van mensen. Toch denk ik, dat ze een gezamenlijk verlangen naar vormen van gemeenschap hebben en dat het ook met name dit kwetsbare verlangen is wat ons bindt. Het is een soort droom die in onze genen zit, een gevoel dat blijft. Regelmatig herinner ik me het slot van de biografische verhandeling "Een huis waar alles woont" van Huub Oosterhuis 'Een huis waar alles woont' is een metafoor voor gemeenschap, zinsverband en 'zin van leven'; voor alles wat het tegendeel is van leegte, onland, ongein, onzin. Beeldspraak voor alles wat toen, ooit, op hoopte en aan mee wilde doen en nog bij wil horen.

Ik zou graag een keten van huizen zien ontstaan - en aangrenzend: opvanghuizen voor asielzoekers, gastverblijven, kloosters van de eenentwintigste eeuw, communauten waar ook gewone, voor het snelle leven van de komende eeuw iets minder toegeruste mensen. Ik zou graag een keten van huizen zien ontstaan waar het grote 'land-wij- mensen- alles voor allen'- verhaal wordt gelezen, gespeld, gezongen, ondervraagd, uitgelegd, betwijfeld, aangevochten, bepleit, en weer gezongen alsof het leven ervan afhangt.

Recent liep ik op een zondagochtend door Battery Park op de punt van Manhattan (New York). Je kijkt daar uit over de Hudson en even verderop weet je de oceaan. Op deze afstand is het vrijheidsbeeld minder groot dan verwacht en in je fantasie zie je drommen

immigranten aan (het beloofde) land gaan op Ellis Island. Over het water naderen boten en door de lucht zoeken tal van vliegtuigen en heli's hun weg. Tegenover oceaan en lucht wordt zelfs de iconografisch imposante skyline van New York een lego bouwspel. Tegenover de elementen zijn stenen en cement als los zand. Maar je kunt daar niet staan zonder de voortdurende wetenschap van het gat dat enkele honderden meters achter je rug is geslagen: in voortdurende herhaling storten nog steeds de twintowers ineen. Tergend langzaam gaat het en steeds opnieuw en weer. Bij de bouwput komend zie je hoe dag en nacht en ook op zondag in dit puriteinse land gewerkt wordt om een open gat weg te werken: plastische chirurgie voor wat open wonden en blote zenuwen zouden moeten zijn. Een virtuele werkelijkheid wordt geconstrueerd als schijnantwoord op authentieke onzekerheid.

Nergens heb ik zo indringend de kwetsbaarheid van mijn lijf en leven en dat van mijn vrouw, kinderen, van mijn geliefden en eigenlijk van ons allen ervaren. M'n handen zochten m'n wangen en ik voelde hoe wij mensen gebouwd zijn: in de eerste aanraking zijn we zacht en kwetsbaar, vooral benaderbaar aangewezen op elkaar. Half luid stamelde ik naar de golven en de gure wind: "Hoe houden we het in hemelsnaam uit met elkaar?"

En ik herhaalde de vraag, want we moeten wel. Er is geen keus en vluchten kan niet meer. De zee is vrij en de hemel open. Misschien is de uitdaging om gemeenschap te maken, verbindingen te zoeken nog nooit in de wereldgeschiedenis zo uitdagend noodzakelijk geweest. Alle hoeken van de aarde zijn bereikbaar, de vogelpest in China leidt tot voorzorgsmaatregelen in Lutjebroek, smeltende ijskappen tot dijk aanpassingen in Goeree en bomaanslagen in Madrid tot verhoogde waakzaamheid in Hoog Catharijne.

De periode van "Toen was geluk nog heel gewoon!" in een verzuild geordende samenleving lijkt echt voltooid verleden tijd. Toch worden verbindingsmiddelen als het world wide web tegelijkertijd gebruikt om op te roepen tot jihad en het grote gelijk van de eigen overtuiging.

Verbieden we alle keppeltjes, hoofddoekjes en kruisjes ten gunste van gemeenschappelijke neo-liberale waarden?

Het is verwarrend.

Hebben ouders vrijheid van schoolkeuze of moeten juist op scholen kinderen burgerschapszin leren door te leren leven met verschillen? Wordt het tijd om verschillen niet te verdoezelen en intercommunie echt te verbieden? Moeten we kardinaal Simonis volgen en het gesprek met de oud-katholieken maar op een laag pitje zetten, misschien wel beëindigen nu zij de vrouw in het ambt erkennen? Of moeten we vrijplaatsen zoeken waar los van knellende verbanden en orthodoxie een fundamentele vrijheid van bewegen ervaren en gestimuleerd wordt. Moeten we geconfronteerd met een wereld van verschillen niet zelf een geestelijke leerweg gaan? En kan dat niet binnen de kerk, zijn we dan niet omwille van onze toekomst en onze kinderen verplicht buitenkerkelijk te worden?

De grondbetekenis van religie is verbinding.

Zonder verschillen valt er niets te 'verbinden', zegt hoogleraar spiritualiteit Kees Waaijman.

Zowel verschillen als de noodzaak om te verbinden zijn de uitdagingen van dit moment in de mensengeschiedenis.

We zijn op gemeenschap aangewezen. En toch omschrijft Tars van Bavel gemeenschap als charisma; als gave dus.

Ik associeer:

- " Een gave komt van een ander
- " Een gave kun je weigeren
- " Een gave veronderstelt ontvankelijkheid.
- " Ontvankelijkheid is misschien wel de rijkste vrucht ook van Augustijnse spiritualiteit.

Als een soort schilderij hangt dan al een tiental jaren een tekst van Paul Tillich in mijn hoofd.

"We zouden er goed aan doen ons niet teveel op te winden over de christelijke godsdienst, ook niet over de toestand van de kerken, over lidmaten en dogma's, over instituties en geestelijken, over preken en sacramenten.

De nieuwe schepping, ziedaar wat ons ten diepste aangaat, dat zou

onze enige hartstocht moeten zijn, de oneindige hartstocht van elk menselijk wezen. Daarom en daarom alleen gaat het uiteindelijk. Daarbij is al het andere vergeleken, zelfs de vraag religie of geen religie, sterker nog christendom of geen christendom, totaal onbelangrijk. De rijpste vrucht van de christelijk visie is het inzicht dat het christendom als zodanig van geen enkel belang is. Het christendom verkondigt niet het christendom maar een nieuwe werkelijkheid."

Hangt die nieuwe werkelijkheid niet ten nauwste samen met het charisma van gemeenschap?

Je zou kunnen zeggen dat verbintenissen ons leven zin geven en dat het tevens verbintenissen zijn die ons leven zwaar maken.

We zijn nog maar net op weg met het boek van Tars van Bavel. Ik kan het niet laten om even naar het slot te kijken. Het slothoofdstuk handelt over 'vragen die men zich moet stellen'. En de laatste vraag die Tars ons voorhoudt is: "Hebben wij angst voor de toekomst?" Het wordt dus nog heel spannend.

Joop Haverkort

Bijeenkomsten Lindenholt: eerste dinsdag van de maand

FAMILIA AUGUSTINIANA BOSKAPEL

Op de valreep in het drukke bestaan van alle dagen zie ik dat ik nog een stuk kopij aan zou leveren voor Open Vensters. Ik hoop natuurlijk dat ik op tijd ben. Afgelopen zaterdag was er een bijeenkomst in Eindhoven alwaar wij met elkaar spraken over hoe wij ons als familiegroepen, leesgroepen, augustijnen gaan organiseren. Een drukke middag met discussie in groepjes. Een onderwerp wat de gemoederen bezig hield is het woord "leken". Allerlei positieve als wel negatieve associaties werden opgeroepen. Een leek is en blijft een leek in het dagelijks spraakgebruik. Degenen die van jongs af aan met de meer religieuze betekenis van dit woord zijn opgegroeid hebben geen probleem met het woord "leek". Maar als je je als groep bijvoorbeeld Augustijnse lekenbeweging gaat noemen voelt niet een ieder zich gezien of zelfs erkend want in

sommige groepen zitten augustijnen, zowaar geen leken in de oorspronkelijke betekenis van het woord.

What's in a name; nu het antwoord daarop is identiteit natuurlijk, dus de naam moet comfortabel voelen, passend als een goede jas.

Vervolgens denk ik: " en wat zou Augustinus zelf gedacht hebben als hij om het hoekje had gekeken bij onze bijeenkomst of zou hij nog een goed advies hebben gehad".

Misschien een fraaie Latijnse naam, Augustinus heeft het regelmatig over het verlangen, het hemels verlangen ingegeven door het hart, in het Latijn zo lees ik, wordt dat vertaald met het woord Desiderium, een mooie naam lijkt mij.

En ook met een diepere betekenis, zij overstijgt de menselijk kennis en leidt tot wijsheid, en dat is wat wij ook nodig hebben in een dergelijk proces.

Tot slot onze groep. Wij lezen het boek "Preken over de eerste brief van Johannes". De teksten zijn om te begrijpen soms moeilijk maar gelezen met het hart, zoals ik dat maar noem, fraaie en melodieuze. Teksten die stemmen tot nadenken en bezinning en ook tot het kraken van onze hersenen. Maar hoe dan ook wat we ook doen werken, bezinnen een tekst schrijven "doordat wij de eenheid niet verscheuren en de liefde bewaren, zo bewijzen wij dat wij de broederlijkheid (en zusterlijkheid) liefhebben".

Margrit Dethmers

Bijeenkomsten Boskapel: elke derde woensdag van de maand

VAN HET FAN-BESTUUR

Verslag ontmoetingsdag 13 maart 2004 in Mariënhage

Op zaterdag 13 maart kwamen ca 30 mensen bijeen voor de ontmoetingsbijeenkomst. In de ochtend hield p. Joop Smit een inleiding over de tekst uit Handelingen 4, 32: "Zij waren één van hart en één van ziel ...". Joop besprak deze tekst,

gezien vanuit het Lucas-evangelie. Joop liet zien dat Augustinus diverse teksten uit Handelingen had gebruikt als uitgangspunt voor zijn Regel en gaf hierop een helder toelichting. In Hand. 2, 41-47 is te lezen dat de discipelen zich trouw wijdden aan:

- de leer - en getuigenis deden van het voorbeeld van Jezus
- de gemeenschap: zowel het geestelijk als het materieel aspect - deze horen volgens Lucas bij elkaar. Bezit is er om gedeeld te worden. Zij bleven bijeen en bezaten alles gemeenschappelijk.
- het breken van het brood - Hierover wordt op diverse plaatsen in het evangelie verteld, zoals bijv. bij het laatste avondmaal en bij de Emmausgangers. Jezus komt in naam van God leven geven aan de mensen. De discipelen zetten dit ritueel van leven ontvangen en leven doorgeven voort en maken hierdoor Jezus'dood zinvol.
- het gebed - Joop laat zien dat er geen sprake is van een breuk in de godsdienstige traditie: Men (ook Jezus)

bleef aan de tempeldienst meedoen; de gemeente bleef ingebed in het

Joodse religieuze leven. Een aantal van de in katholieke gebedsdiensten gebruikte liederen zoals het Magnificat, het lied van Zacharias enz. komen uit de Joodse traditie (de psalmen). De gemeente zag de beloften die aan Abraham gedaan zijn nu in vervulling gaan; men zag dit als een doorgaande lijn.

Uit de behandelde teksten komt het begrip saamhorigheid het sterkst naar voren. Of, zoals Joop het zo mooi benoemde: union d'esprit. Augustinus heeft dit ook als invalshoek gekozen en het werkt ook nu nog door.

De middag werd besteed aan het bespreken van de conceptteksten van de statuten. Allereerst gaf Jan van Swam een overzicht van de gang van zaken tot dusver. Daarna ging men in kleine groepjes uiteen om de aangeleverde teksten kritisch door te nemen. Bij de terugkoppeling in de plenaire groep bleken er heel wat nuttige opmerkingen en aanvullingen te zijn. Het bestuur is hier blij mee en zal deze meenemen bij de verdere uitwerking van de statuten.

Besloten werd dat de familiagroepen op zaterdag 2 oktober weer bij elkaar zullen komen. Het bestuur kreeg de opdracht mee verder te werken aan de vormgeving van de statuten. De 2e oktober zal wederom een dag worden van ontmoeting, bezinning en overleg en er zal gelegenheid zijn het volgende deel van de statuten dat dan gereed is, te becommentariëren.

Hedy de Groot

Foto's Jan van Swam en Evert Jan van der Werf

PERSOONLIJKE BIJDAGEN

Een nieuwe favoriet : [www. augustijnsinstituut.nl](http://www.augustijnsinstituut.nl)

Op de verjaardag van Augustinus, 13 november, heeft het Augustijns Instituut zijn nieuwe site geopend. Weer een extra middel om te informeren.

Nieuwe media

De stormvloed aan nieuwe digitale informatie- en communicatiemiddelen is pas een kwart eeuw oud. Toch maken we inmiddels massaal gebruik van de pc, printer, e-mail, internet, gsm, sms, cd-rom, dvd etc. Het gekke is dat we de "oude" communicatievormen ook blijven gebruiken: de post (nu nog voor pakjes), de fax (voor het retourneren van een contract met handtekening), de telefoon met vaste verbinding (dialoog in real time, ook bij langdurende stroomstoringen geen accuproblemen), radio, televisie, bioscoop, krant, tijdschrift en vooral het duizenden jaar oude boek. Ieder communicatiemedium lijkt een specifieke functie te krijgen en daardoor te overleven. Nog nooit zijn we zo goed geïnformeerd geweest en nog nooit wordt er op zo'n grote schaal informatie vernietigd. Stapels uitgeprint papier gaan de prullenbak in, informatie die eerst nog op het web te vinden was, blijkt spoorloos en cd-roms, dvds blijven maar 30 jaar houdbaar. Opslag via microfiches is duurzamer dan in databanken of op cd-rom. Een stevig ingebonden boek (zuurvrij papier) gaat eeuwen mee.

Wat onderscheidt een site van al die andere communicatie- en informatiemedia ? Een site moet actueel zijn, informatief (maar niet te diepgravend), doorverwijzen en evt. interactief. Als bibliothecaris zie ik onze site als een virtuele informatiebalie. Omdat het AI zich op het Nederlandstalig gebied richt, werd het een Nederlandstalige site. Het maken van een site laat zich goed vergelijken met het schrijven van een boek: Inhoudsopgave (sitemap), Hoofdstukken (de rubrieken - paarse menubalk), paragrafen (subrubrieken - groene menubalk) geschreven in een heldere stijl, Literatuurlijst (Links) en tot slot het

Register (icoontje Zoeken). Voor je begint moet je de inhoud al ongeveer in je hoofd hebben: informatie over het AI, de Leerstoel, Augustinus en zijn publicaties.

Essentiële rol OSA

Bij het verzamelen, inventariseren en analyseren van de sites over Augustinus blijkt Augustinus op het web goed vertegenwoordigd te zijn, zowel binnen als buiten de Orde. De internetgoeroe en classicus James O'Donnell was de eerste die via het internet college gaf over Augustinus en zijn site is nog steeds zeer informatief. O'Donnell is een belangrijke uitzondering op de tweedeling binnen - buiten de Orde. Buiten de Orde is Augustinus present in allerlei categorieën, bijv. de persoonlijke sites, werkstukken van scholieren, heiligenkalenders, encyclopedieën, bibliotheekcatalogi, uitgeverijen etc. Maar hoe indrukwekkend dit ook mag zijn, het zijn de Augustijnse Instituten die Augustinus echt bereikbaar en doorzoekbaar hebben gemaakt.

In feite zijn er drie sites die er echt toe doen, omdat zij met hun grote en vrij toegankelijke databanken de andere sites voeden: www.augustinus.de het Zentrum für Augustinus-Forschung in Würzburg, www.augustinus.it van Città Nuova en www.augustiniana.org in Leuven met de Bibliographie historique de l'Ordre de Saint-Augustin van Albéric de Meijer. Dit drietal wordt voor een belangrijk deel, of zelfs volledig gefinancierd door de

Ingrid van Neer

Orde der Augustijnen. Omdat de Augustijnse kennis en financiering zo doorslaggevend is, kregen de Augustinian Centres of Research een uitgebreide toelichting. Ook de Augustijnse tijdschriften zijn (diverse keren) vermeld. Sites met unieke bronnen hebben een betere (zelfs commercieel interessante) positie dan sites die slechts een portal zijn.

Een bescheiden begin

Het Augustijns Instituut Eindhoven opereert op bescheiden schaal vergeleken met de grote jongens als het ZAF, IPA of Città Nuova. Toch is er na enige maanden hard werken een grote, tekstrijke site ontstaan. Uniek materiaal is er ook: een kleine databank gebaseerd op de lijsten van het hulpboek *Met Augustinus aan de slag*. Hierin staan alle titels van de werken van Augustinus met een korte inhoudsopgave, het jaar van publicatie en een overzicht van de Nederlandse vertalingen. We bieden ook een voor internetbegrippen grote biografie van Augustinus aan. De komende tijd moet nog wel het een en ander worden ingevuld, maar de virtuele informatiebalie kan op elk tijdstip al een aantal basisvragen rechtstreeks beantwoorden.

In het decembernummer 2003 van Augustijns Forum werd ook aandacht besteed aan de nieuwe site. In de nrs 2 en 3 (2003) van Augustijns Forum zijn twee lezenswaardige artikelen van Karel Peijnenborg verschenen met de resultaten van zijn zoektocht naar "Augustine" op het world wide web.

Ingrid van Neer-Bruggink, webmaster.

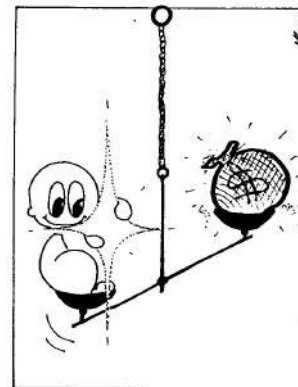
Augustinus over normen en waarden

Een Noordafrikaanse kerkvader betrekken in de discussie van nu over normen en waarden is historisch gezien misschien wel een beetje moeilijk. Het is een sprong in de tijd van 5e naar de 21ste eeuw. De maatschappelijke omstandigheden van toen zijn voor ons minder herkenbaar. Toch kan het voor de mens van de 21e eeuw geen kwaad bij een postklassieke mens te rade te gaan. In de discussie van nu kan Augustinus als gesprekspartner goed te betrekken zijn. Dat gebeurt dan wel met behulp van de auteur die Augustinus' teksten interpreteert. Want zonder interpretatie is een gesprek met het verleden onvruchtbaar, eigenlijk onmogelijk.

Augustinus (354-430) leefde in een periode waarin de Romeinse staatsgodsdienst vervangen werd door de christelijke. Dat gebeurde dankzij een reeks politieke besluiten. Dat proces van vervanging

heeft een kleine eeuw geduurd. Maar de politiek kon natuurlijk niet bewerken dat iedereen van harte christen was en christelijk dacht en voelde. Zo stak er in 410 een flinke weerstand de kop op, nadat het machtige Rome door barbaren onder de voet was gelopen. Het bracht de bovenlaag van de Romeinse maatschappij in beroering, waarvan velen nog de Romeinse godsdienst aanhingen. Op de aantijgingen, waarmee de heidense bovenlaag toen het christelijke geloof bestookte, reageerde Augustinus door een boek te schrijven: *De Stad van God*. Het is een dik werk dat tegelijkertijd verdediging was van het christendom en onderricht van de christelijke leer.

Hij slaagde erin de bestaande Romeinse deugden als positieve waarden ter sprake te brengen door ze in christelijke zin om te buigen. Dat was overigens niet zo'n onschuldige bezigheid als het klinkt, want aan het begin van zijn interpretatie maakte Augustinus zijn eigen positie duidelijk door eerst de vloer aan te vegen met de heidense godenwereld. Hij deed dat nogal scherp in plaats van vreedzaam, zo zelfs dat er nu nog classicisten zijn die daar verontwaardigd over kunnen worden. Definitief ontkoppelde Augustinus de Olympus en de deugdenleer van de filosofen; een ont koppeling die door de filosofen zelf al in gang gezet was. Hij isoleerde de deugden om ze des te gemakkelijker te kunnen omvormen volgens de bijbelse kijk op Gods genade. Binnen dat kader besprak hij vriendschap, trouw, edelmoedigheid, dapperheid, onzelfzuchtigheid, soberheid, het streven naar vrede etc. Al deze deugden plaatste hij in het licht van de visie van Paulus op de

goddelijke liefde als christelijke liefde. De deugd is een vorm van goddelijke liefde, en 'Gods liefde is in ons hart uitgestort door de Heilige Geest die ons werd geschonken' (Rom 5,5). Het is een bijbeltekst die Augustinus niet moe werd aan te halen. De ware deugd is een vorm van goddelijke liefde waarmee de mens wordt uitgerust om de strijd te kunnen aangaan tegen de vijand. Maar in de discussie van vandaag gaat het

niet meer om een herkenbare vijand, en om een min of meer bekend en eerbiedwaardig pakket normen en waarden waar filosofen, theologen of politici naar kunnen teruggrijpen. Allereerst speelt nu de vraag of er wel of niet normen en waarden mogen zijn. De huidige maatschappij bestaat uit zoveel en zo verschillende groepen en groeperingen. Zij hebben elk een eigen visie of een eigensoortig gebrek daaraan. Daarom betekent het bijna een aanslag, wanneer er vanuit een bepaalde groep een pakket normen en waarden ter sprake zou worden gebracht, laat staan bepleit, of nog erger, opgelegd. Met zoiets als vaderlandse waarden, voortkomend uit de christelijke traditie van West-Europa, weet men al helemaal geen raad.

Augustinus mocht in zijn tijd de deugden wél bij hun naam noemen, en kon daarvoor een onomstreden beroep doen op de postklassieke deugdentuin. Hij nam overigens zijn kans waar om die ten diepste om te spitten. Want hij plantte de wortels in andere grond, en voerde de vitaliteit ervan naar een andere bron om haar daar te laven.

Het is een moeilijk probleem: wat kun je onder 'normen en waarden' verstaan? Zou Augustinus deze termen wel gebruiken in zijn pleidooi voor een Godgebonden en vreedzame maatschappij? Je leest op iedere bladzijde van zijn 'Stad van God' (door Gerard Wijdeveld in mooi Nederlands vertaald) dat de kerkvader de discussie over deugdzaamheid en wel of niet verschuldigde eerbied voor de goden ophing aan een voor hem absoluut gegeven. Hij wees daarbij op het voortdurende gevecht dat zich afspeelt in iedere mens en in de maatschappij als geheel. Het is de strijd tussen twee soorten liefde: de ene komt van God en is in onze harten uitgestort door de Heilige Geest, de andere is daarvan karikatuur en persiflage, en komt van de duivel. Wie moeite heeft met de term 'duivel' mag een beter woord bedenken dat kwaad, hoogmoed en eigenbelang en de projecties ervan aanwijst.

Maar nog meer moeite lijken mensen tegenwoordig te hebben met de overtuiging dat ziel en zaligheid gebonden zijn aan het absolute of de Absolute. Wat op het ogenblik als probleem veel zwaarder weegt dan de inhoud van normen en waarden - wat die ook moge zijn - is het probleem van de basis ervan: de godsdienst of de gebondenheid aan

het absolute. Daarbij moet je natuurlijk ook beseffen dat de inhoud van normen en waarden nauw samenhangt met de aard van de godsdienst waarop ze gestoeld zijn. Maar vergeten wordt dat er zoiets als een absolute uitdaging bestaat op grond waarvan mensen zich gemeenschappelijk aan normen houden. Deze grond bewerkt dat ze gemeenschappelijk in waarden geloven. Dit vergeten maakt de discussie er vandaag de dag niet eenvoudiger op. Het is duidelijk dat met het wegvallen van de godsdienst in hun leven, bij veel mensen ook de basis van normen en waarden is vervaagd. Hiermee wil ik overigens niet beweren dat mensen, die zich van de basis niet meer bewust zijn of haar bewust ontkennen, helemaal normenloos en waardenloos door het leven zouden gaan. Dikwijls vormt zelfs voor deze mensen de cultuur van de godsdienst een onuitgesproken en anoniem steunpunt in hun denken en handelen.

Augustinus heeft aan de ene kant de aanwezigheid van Gods Geest in iedere mens van goede wil nooit onderschat. Aan de andere kant benadrukt hij de institutionele godsdienst als basis voor de hoogste waarden in de maatschappij. Vanuit zijn eigen ervaring als bekeerling spreekt hij met verve over de ware godsdienst. Het is precies in de institutionele godsdienst dat de toewending tot de Absolute uitdrukkelijk ter sprake wordt gebracht. Hij geeft beproefde richtlijnen om tot die toewending te komen. Augustinus wijst in dit verband ook naar het jodendom. Hij is onder de indruk van de manier waarop het jodendom de onvoorwaardelijke eerbied voor God uitspreekt en beleeft. Zo veronderstellen de tien geboden - aan de christenen voorgehouden maar hun door het jodendom overgeleverd - een absolute toewending aan de Heer God. Voor Augustinus wordt die absolute toewending uniek concreet in de persoon van Jesus Christus.

Wat zijn waarden, wat zijn normen? Als je aan normen denkt, kan het gaan over grenzen die je niet mag of wilt overschrijden. Wie bepaalt die grenzen? Ben je dat zelf? Zijn het de onderlinge afspraken die mensen met elkaar maken? Of ontdek je in de geschiedenis van mensen en volken een bewustzijn dat het leven in deze wereld zich uiteindelijk onttrekt aan de zelfstandige menselijk

wil en niet maakbaar is? Waarden worden in de traditie van een volk of van een levensgemeenschap langzamerhand opgebouwd naarmate er vaster in geloofd wordt. Wat je uiteindelijk belangrijk vindt, waarvoor je je eigen leven wilt in- of op het spel zetten, dat gaat de individualiteit van de afzonderlijke mens helemaal te boven. Als het om wezenlijke inzichten gaat, worden zelfstandige onderlinge afspraken steeds overstegen.

Deze gedachten zijn te plaatsen in Augustinus' kijk op de genade. Hij heeft dit inzicht in al zijn werken onomwonden en steeds opnieuw onder woorden gebracht. En in enkele kleinere geschriften liet hij zich verleiden tot een concrete invulling van 'normen en waarden'. Daarin geeft hij voorschriften als recepten voor een goed leven. Hij verheldert er bijbelse geboden. Hij behandelt deugden en ondeugden, en wijst op de liefde als een ordenend grondbeginsel. De liefde drukt zichzelf uit in ordening en gradaties waardoor de mens kan opklimmen, de orde van de liefde (ordo amoris). Augustinus blijft pedagoog in het nuchtere besef dat het hoogste nooit direct en onmiddellijk valt te bereiken.

Zo schrijft hij een Regel voor de religieuze gemeenschap. Augustinus heeft geanalyseerd wat er zoal kan voorvallen bij mensen die onder hetzelfde dak wonen maar uit heel verschillende milieus afkomstig zijn. Hij bespreekt de praktijk van acht vormen van liefde, te vergelijken met de acht zaligheden. Zo kun je het beter niet hebben over elkaar vergeven, geeft hij aan, wanneer nog niet geregeld is dat ieder krijgt wat ieder nodig heeft: eten, kleding en een goed bed. Maar wanneer de gemeenschap, vanuit een rechtvaardige verdeling, voortschrijdt naar hogere vormen van dienstbetoon en zorgzaamheid jegens elkaar, en zelfs weet op te klimmen tot vergeving en luisterbereidheid, dan kan zij de verrukking bereiken

die het liefdevolle gelaat van de absolute Schoonheid haar schenkt. Ook stelt Augustinus het Speculum samen. Het is een verzameling van alle geboden en verboden die er maar in de Bijbel te vinden zijn. Het boekje dient als een spiegel om jezelf voor te houden. Je kunt regelmatig in de spiegel kijken om te zien hoe je er uit ziet en of je vooruitgaat. Want steeds als men Augustinus om raad vroeg, raadpleegde hij op zijn beurt de Heilige Schrift. Dat was voor hem geen dode letter maar het levende woord van God, en daarom uiterst waardevol en normgevend. Het Schriftwoord stimuleert het menselijke denken en weet het tot creatieve vormen van liefde te bewegen. Want een oprecht gelovige lezer vervalt niet zomaar tot de stupiditeit van het fundamentalisme. In een gedegen gesprek over normen en waarden kunnen ook Augustinus' preken in de Veertigdagentijd heel goed als discussiestof dienen. In deze preken komt een visie op het menselijke leven in de maatschappij naar voren waar niet alleen kerkgebonden gelovige maar ook politieke partijen enig voordeel mee kunnen doen.

Dr. Martijn Schrama O.S.A

.... Maar ik heb een afspraak....

Venetië, Venitiaanse schilder in de Scuola di San Giorgio degli Schiavoni, Vittorio Carpaccio (1465-1562).

Vandaag

ben ik teruggekomen om één schilderij te zien, het visioen van de grootste heilige onder de schrijvers en de grootste schrijver onder de

heiligen, Augustinus van Hippo. Misschien is het wel omdat er op dat schilderij een schrijverskamer wordt afgebeeld waar ik onmiddellijk zou willen intrekken. Goed, de mijter op het altaar, de staf, het Christusbeeld met kruis en vaandel mag ik me niet aanmatigen, maar het volmaakte licht, de opengeslaagde boeken, de partituur, de schelp, zo te zien een Cypraea Tigris, de prachtig ingebonden mappen tegen de linkermuur waarin misschien wel manuscripten zitten, de boekenmolen, de intrigerende brief die ergens midden op de vloer ligt, en het kleine wollige hondje met zijn twee pootjes recht vooruit, zijn neus in de lucht en die twee kerszwarte, heldere ogen, nee, wie hier niet schrijven kan hoeft het nergens te proberen. De heilige zelf is betrap op dat geheimzinnigste van alle momenten, dat van de inspiratie. Hij houdt zijn pen in de lucht, het licht stroomt naar binnen, hij hoort hoe de woorden zich vormen en weet al bijna hoe hij ze op zal schrijven, een seconde later, als Carpaccio weg is, doopt hij zijn pen in de inkt van de inktvis en schrijft de zin die nu in alle bibliotheken van de wereld in een van zijn boeken bewaard is.

Uit: Nootbooms hotel, Cees Nootboom

NIEUWS UIT ROME

In Forum werd de reis naar Tunesië-Algerije al aangekondigd. We dachten veel mensen een plezier te doen door wat meer informatie over deze reis te geven. De inschrijving is tot begin april, dus reageer snel wanneer u meewilt!

De redactie

Augustinian jubilee 2004-2006
2004: 1650th anniversary of the birth of St. Augustine
Tour for the Augustinian Family*
"In augustine's footsteps"
to Tunisia-Algeria 19-25 september 2004.
 * religious and lay augustinians

PROGRAM

1st. Day - 19 September 2004:

Flight from Madrid to Tunis

Arrival and transfer to a hotel in Tunis, Visit to Sidi Bou Said Mass, Dinner in the hotel in Tunis, Lodging

2nd. Day - 20 September 2004:

Visit the city of Carthage, Lunch, Visit the Bardo Museum

Walk through the street market of Medina

Visit the offices of TunisAurea and Mass, Dinner

3rd Day - 21 September 2004

Visit the city of Vallis, Lunch, Visit Bulla Regia

Visit of Smitthius, Mass, Check-in at Hotel Nur El Ain

Dinner

4th Day - 22 September 2004:

Tunisian-Algerian frontier, Visit the Museum of Annaba

Tour of the archaeological sites of Annaba, Mass, Check-in & lunch at Hotel, Visit the Basilica and the Augustinian community of Annaba, Mass, Dinner

5th Day - 23 September 2004:

Visit Tagaste, the olive tree and Mausoleum of St. Augustine

Visit Madaura, Lunch before or after Algerian-Tunisian frontier

Check-in at Hotel Donia en Kairouan, Dinner

6th Day - 24 September 2004:

Visit the holy city of Kairouan, Lunch, Visit the Sousse Museum

Tour of the Christian Catacombs of Sousse, Mass in Hamamet

Check-in at Hotel ECRAIN of Hamamet, Dinner

7th Day - 25 September 2004:

Mass possibly in Tunis & visit to the Mosaic School of Caritas

Transfer to airport and flight to Madrid

Travel Agency:
TUNISAUREA Voyage Culturels www.tunisaurea.com
Pier Magliano, Marketing Manager

PRICE: vanaf Madrid gerekend:

€990,00 (double occupancy),

€1.180,00 (single occupancy), which includes:

1. Flight Madrid-Tunis-Madrid
2. Europassistance insurance
3. Assistance at airport of Tunis
4. Full board in 4/3-star Hotels and the best restaurants.
5. Entrance to all Museums.
6. Italian-language guide and printed material
7. Representative of the TunisAurea agency.
8. Security services in Algeria.
9. Luxury Pullman AC throughout the trip.

*Bij een reis die niet in Madrid begint gelden andere prijzen. Voor informatie hierover kunt u zich wenden tot
Tel. 0039 06 68006 248 e-mail: eborg@aug.org*

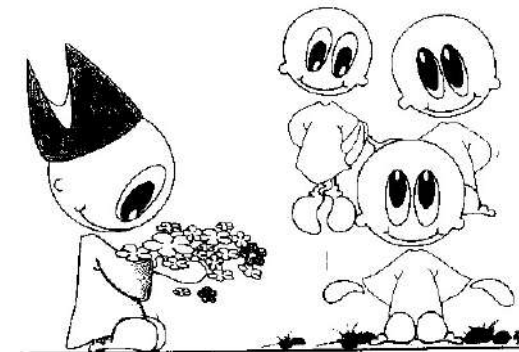
JONGEREN EN OSA:

Het is weer zover. De kriebels van de lente beginnen en zo ook die van de ontmoetingen, activiteiten en bijeenkomsten voor jongeren. Er wordt af en toe gesproken over en/of gevraagd naar, en ook de organisatie is al in volle gang...Het AJT.

Hemelvaartweekend is al sinds een aantal jaren het moment waarop in Duitsland een groep jongens en meisjes bijeenkomen om, rondom een thema, de spiritualiteit van Augustinus te ervaren. Ook dit jaar is er weer een AJT georganiseerd.

Augustiner Jugend Treffen 2004 wordt gehouden in Germershausen

(Duitsland). De bijdrage die wordt gevraagd is, naast enthousiasme en een goed humeur, €29,95 pp. We willen dit jaar weer met een groep Nederlandse jongeren aanwezig zijn.

Het laatste weekend van oktober (29 tot 31 Oktober 2004) staat er een 20+ ontmoeting op de agenda. Ergens in Duitsland (Germershausen, Munerstadt, Weiden, ??) wordt dan voor de oudere AJT deelnemers van

voorgaande jaren een bijeenkomst georganiseerd. Veel is er nog niet over bekend. Wel dat met nadruk de Nederlandse jongeren zijn gevraagd om mee te doen. Het thema zal in het teken van "beïndrukken" staan.

En last but not least, komt er weer een mondiale internationale bijeenkomst. De periode vóór de wereldjongerendag in Keulen (2005) willen de OSA een gezamenlijke voorbereiding houden in het Duitse Weiden. Weiden ligt aan de Tjechische grens, en is ongeveer 750 km van de Nederlandse grens verwijderd. Er is voor de Nederlandse Jongeren ruimte voor een groep van 10 - 15 deelnemers. Meer nieuws volgt, zodra dit er is.

*Deze informatie is ook te vinden op de nieuwe site
www.augustinerjugend.de*

Eric Luijten, Heeskesacker 2102, 6546 JT Nijmegen, 024-3790452

AJT 20 - 23.05.04 in Germershausen
„Begegnung (er) leben“
(ontmoeting (be) leven)

Er staan je te-gekke workshops
en aktie te wachten:

Hoogtouwtuin, Zilvermijn „Grube
Samson“, Nachtdropping, sport- en
crea-aanbod, internetwerkplaats, disco,
kluchtolympiade, en veel meer.

Verder bied het jeugdhuis ook nog talloze mogelijkheden.

Prijs: spotgoedkoop € 29,92 pp
Opgeven tot 25.04.04 bij:

Eric Luijten, Heeskesacker 2102, 6546JT Nijmegen, 024-3790452

Leeftijd: vanaf 16 jaar. (uitzonderingen na overleg)

En.....niet vragen hoe aan te melden!!!

Verdere info: www.bildungsstaette-sanktmartin.de

Of www.augustinerjugend.de

Augustinus

354 - 2004

VERDER NIEUWS

Studiedagen Augustijns Instituut Eindhoven:

- Zesde ontmoetingsdag rond Augustinus op zaterdag 13 november 2004 i.v.m. 1650 geboortedag van Augustinus;

VOOR DE INTERNET (BE)ZOEKERS:

augustijnen algemeen : www.aug.org

augustijnen Nederland: www.augustijnen.nl

Augustijns Instituut : www.augustijnsinstituut.nl

Jongeren (Duitsland) : www.augustinerjugend.de

Gods werkhof : www.godswerkhof.com

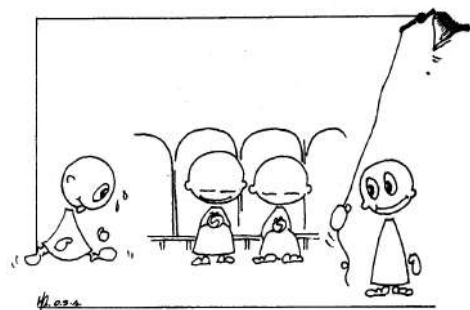
Leken in Australie: : www.augustinians.org.au/lay_groups.html

Jan Martijn van der Werf

VIERINGEN:

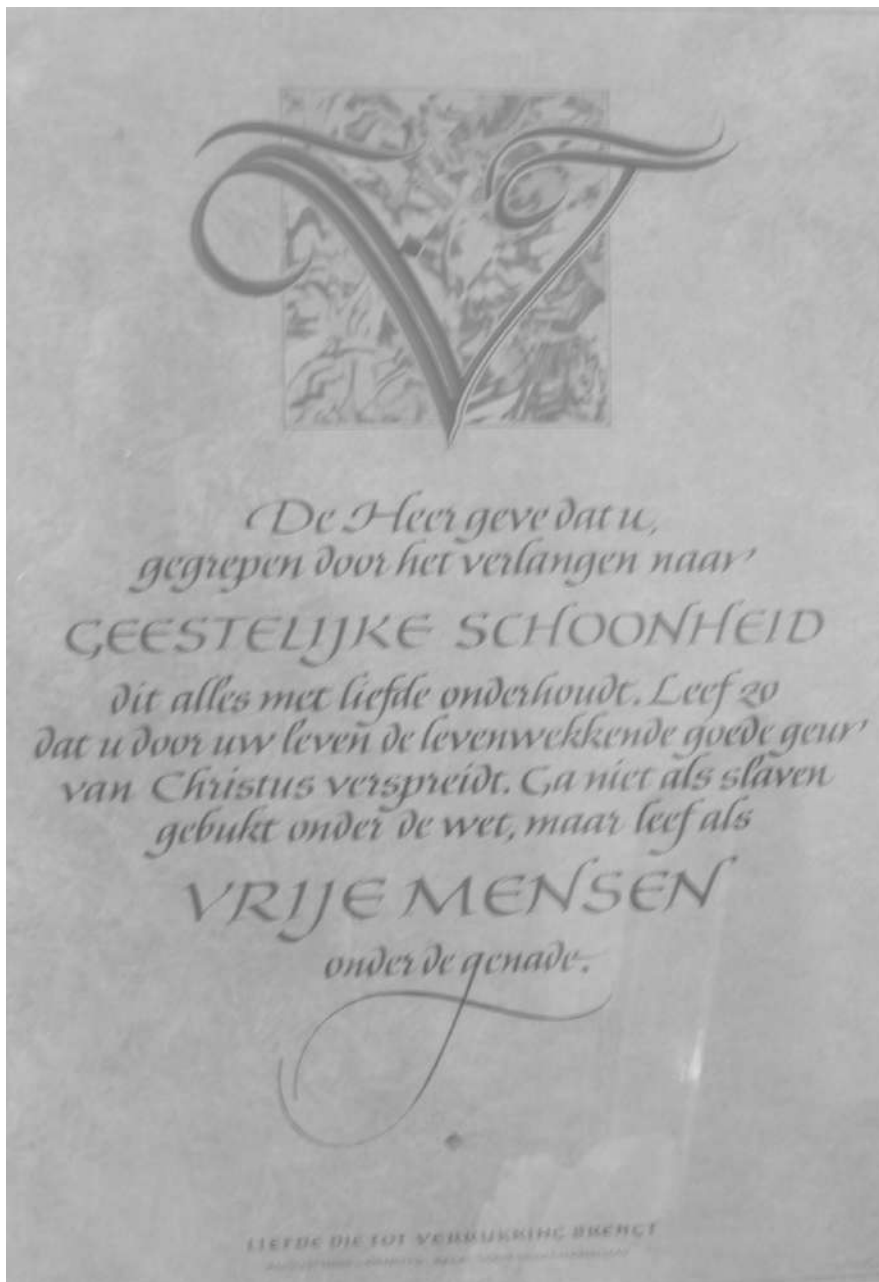
Woensdag 19.30 u
Convent Nijmegen Boskapel

Donderdag 7.45 u
Morgengebed Lindenholt

AUGUSTIJNSE AGENDA:

20-23 mei	Augustiner Jugendtreffen
28 augustus	Feest van St. Augustinus
19 - 25 september	Reis naar Tunesië Algerije
2 oktober	Ontmoetingsdag Familia
13 november	Zesde Ontmoetingsdag AIE

De Heer geve dat u,
gegrepen door het verlangen
naar geestelijke schoonheid,
dit alles met liefde onderhoud.
Ga niet als slaven gebukt
onder de wet,
maar leef als vrije mensen
onder de genade.

Augustinus

De Regel, hfdst 8